

igenis fikció), hanem vagyonérték, jószág, amelynek ellenérték-komponensei a fizetés pillanatában a hazai pénzre történő átszámításnál, az árfolyam plus az effektív birtokhoz fűződő érdekek megvalósulásának a többletértéke.

És minthogy a kirovó pozíció egész a lerovás pillanatáig dominálja a jogviszonyt, amelybe egész a lerovás pillanatáig a különböző pénznemek és árfolyamok „ki és bejárnak” és a lerovó összeg csak a lerovás pillanatában lesz bizonyossá, a lerovás pillanatában a kirovó összeg, — mint vagyonérték, jószágérték, — egyenértékének csak az effektív valuta vagy ha annak helyébe belföldi pénz lép, annak a korlátozások szülte nehézségek ellenértékeként figyelembe veendő árfolyamkülönbszettel növelt árfolyama tekintendő.

Grosschmid a „beszerzés nehézségének ellenértékét” kifejezetten is a hitelező javára veszi figyelembe (425. oldal) és habár igaz, hogy szorosán véve a jelen kérdésnél nem a beszerzés ellenértéke az, ami figyelembe jön, hanem a kompenzációs árfolyam, a kettőnek annyiból egyező a jogi természete, hogy mind a kettő a moduluslehetetlenülés kiküszöbölésének az adós terhére rótt eszköze.

Az effektív pénztartozások kérdését valamiképpen szabályozni kell és minden szempont mellett szól, hogy ez a szabályozás a Nemzeti Bank által is elismert kompenzációs árfolyamnak a hitelező részére leendő koncedálásával történjék.

Dr. Schneller György.

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A kir. Kúria hiteljogi jogegységi tanácsa két *biztosítási* jogi kérdésben döntött. A 60. sz. jogegységi döntvényben a kir. Kúria kimondja, hogy az 1927: X. t.-c. 5. §-a alá eső úgynevezett folytatólagos díj megfizetésére irányuló felhívást a biztosítónak a teljesítés elmulasztása napjától számított 30 nap alatt el kell küldenie. A döntést nem tudjuk helyeselni. Amidőn a biztosítási szerződésből származó igények egy éves elévülési ideje amúgyis gátat vet annak, hogy a biztosító túl hosszú ideig tartsa kétségben ellenfelét, úgy mi indokoltságát sem látjuk annak, hogy a kir. Kúria a törvény szóhangzata által nem indokoltan, kifejezetten kizárva a bírói mérlegelés lehetőségét, egy újabb jogvesztő záros határidőt konstituáljon. A kir. Kúria hivatkozik arra, hogy a biztosítási novella meg akarta szüntetni azt az álláspontot, amidőn a díjfizetésre kötelezett fél azáltal, hogy fizette vagy nem fizette a díjat, választási jogot élvezett a tekintetben, hogy tovább fenntartja vagy pedig megszünteti-e a biztosítási szerződést. Azt mondja a jogegységi döntvény indokolása, hogy nem lenne helyes, hogy ez a választási jog

átmenjen a biztosítóra. Igen ám, de a jogegységi döntvény következtében most visszaáll a biztosítási novella előtti helyzet, még pedig avval az eltéréssel, hogy a díjizetésre kötelezett fél opciója 30+30+60, összesen tehát 120 napig tart — kivéve persze, ha a biztosító a díjat perelte. Mindez, ismételjük, nem folyik a törvény szóhangzatából, amely ellentétben az első díjra nézve megállapított, az esedékességtől folyó fix határidőtől, a folytatólagos díjnál a *felszólítástól* számított határidőkről beszél. A döntvény — egy újabb harminc napos spácium közbeiktatásával — egyenlősíti a folytatólagos díjat az első díjjal: Nem hiszszük, hogy ez a törvény alap gondolatával összhangban volna. De van az éremnek egy másik oldala is: a kockázat viselése. A döntvény alapján a biztosítók azokban az esetekben, amidőn a folytatólagos díjjal százhusz napig hátralékban van a fél és a díj perelve nincs, arra az álláspontra fognak helyezkedni, hogy a biztosítási szerződés megszűnt, — anélkül, hogy valaha is akár csak egy felszólító levelet írtak volna. Mert azt azután igazán nem képzelhetjük el, hogy a biztosító akkor is viseli a kockázatot, ha a díj már nem jár neki. A biztosítási praxisban mindennapos az az eset, hogy a biztosító a díjhátralékot a kárösszegeből vonja le. Ha a biztosító annak dacára, hogy díjat nem követelhet, mégis viselné a kárveszélyt, úgy előállana az a lehetőség, hogy ki kellene fizetnie a kárösszeget anélkül, hogy abból a díjakat levonásba hozhatná.

A 61. sz. jogegységi döntvény a halasztott első díjat ugyanolyan elbánás alá esőnek tekinti, mint a folytatólagos díjat. Ez a döntés teljesen helyes.

Az *igazgatósági tagok felelősségének* újabban egyre többször per tárgyává tett kérdésében dönt a P. IV. 1.022/1933. számú ítélet; különböztet az igazgatósági tagok felelőssége között aszerint, vajjon az igazgatósági tag az ügyvezetésben közvetlenül résztvett-e vagy sem. Az utóbbi csoportba tartozó igazgatósági tagra nézve azt állapítja meg a kir. Kúria, hogy hatáskörébe az ügyvezetés irányítása és ellenőrzése tartozik, — amiből következik, hogy az igazgatósági tag nem mindenért felelős, csak azért, ami az ő irányító és ellenőrző tevékenységének körébe esik. Ide tartozik mindenestre annak megállapítása, elvesztette-e a társaság alaptőkéje felét, vagy pedig már beállottak-a a csődnyitás kérésének előfeltételei. Nem tartozik azonban az igazgatósági tag irányítási és ellenőrzési tevékenysége körébe az egyes ügyletek megkötésének és a lebonyolítás részleteinek kontrollálása, különösen a társaság szokásos üz-

letviteléhez tartozó ügyletek tekintetében. Elsőbbségi kötvényeknek a tőzsdére való bevezetése a bankrészvénytársaság rendes üzletköréből nem emelkedik ki.

A *részvényjog* köréből még egy döntést említünk meg: a P. IV. 3810/1932. számú ítélet szerint az alapítóknak nem szabad az őket az alapszabályokhoz képest a részvényekre megillető elővételi jogot oly feltételekhez kötötteen gyakorolniok, hogy ennek folytán bizonytalanság álljon elő a részvények tulajdona tekintetében. Az elővételi jognak evvel ellentétes gyakorlása hatálytalan.

Egyike azon jogtételeknek, amelyeket a laikus a legnehezebben szoruló tudomásul, az, hogy az *ajándék* is elfogadásra szoruló jogügylet. Tényleg nem könnyű megérteni, miért kell kifejezetten elfogadni azt, aminek elfogadását mindenkiről fel lehet tételezni. Hogy ezek a sugalmak mennyire visszatérnek a bírói gyakorlatban is, arra szép példa a P. I. 7909/1931. számú ítélet, amelynek rendkívül érdekes indokolása élénken dokumentálja azt, mily nehéz néha az igazságérzet győzelme a jogi formalizmus felett. Az adott esetben a kir. Kúria kimondta, hogy az ajándékot voltaképp nem elfogadni kell, hanem éppen ellenkezőleg, visszautasító nyilatkozat kell ahhoz, hogy az ajándék létre ne jöjjön; kimondotta legfelsőbb bíróságunk azt is, hogy az elfogadási határidő is más ajándéokra, mint egyéb ügyletekre nézve és elfogadó nyilatkozatnak tekintette a megajándékozott által benyújtott keresetet. Dogmatikailag talán csak a legutolsó megállapításhoz férhet szó; kérdéses, hogy az ügyvédi meghatalmazás magában foglalja-e az elfogadás jogügyleti nyilatkozatára való felhatalmazást, ami nem esik sem az egyesség, sem az elismerés, sem a joglemondás kategóriája alá.

A *kiskorút nem kötelező joglemondás* fogalmához érdekes adalékot szolgáltat a P. I. 5.122/1932. számú ítélet. Az özvegy érdemtelenségének a megbocsátása a Kúria szerint egyértelmű az ingyenes joglemondással és az a kiskorút még gyámhatósági jóváhagyás mellett sem köti.

Vitás még a legújabb gyakorlatban is, hogy mikor kell a telekkönyvi jogot szerezni óhajtó félnek megtekintenie a *telekkönyvi bejegyzés* alapjául szolgáló végzéseket és magukat az eredeti okiratokat. A P. V. 1.472/1933. számú ítélet a telekkönyvből tévedésből törölt haszonélvezőnek visszaitélte az ingatlan tényleges birtokát az ingatlant megvevő személyekkel szemben, mert az utóbbiaknak a Kúria szerint kötelességük lett volna az 1918-ban tévedésből meghozott és a telekkönyvbe bevezetett, a haszonélvezetet törölő végzés dacára is meggyőződést szerezniök arról, hogy az

eredeti okirat alapján volt-e alap a törlésre. Az adott esetben talán az vezette a kir. Kúriát, hogy az ingatlan vevői tudták, hogy a haszonélvező még hét évvel a törlés után is birtokban volt, — bár nem volt már birtokban akkor, midőn a vétel megtörtént — és így volt alap arra, hogy az ingatlant megvenni szándékozók a dolognak behatóbban nézzenek utána. Evvel szemben a Pk. V. 3.523/1933. számú végzés a telekkönyvből tévedésből törölt utóöröklési jogot és elidegenítési tilalmat csak a kiigazítási kérvény rangsorában jegyezte be újból, — noha az időközben zálogjogot szerző hitelezők is a telekkönyvi irattár tanulmányozása alapján megállapíthatták volna a törölő végzés tévességét. A harmadik esetben (Pk. V. 597/1933.) a nem a telekkönyvi végzés, hanem pusztán a foganatosító bejegyzés hibájából törölt haszonélvezeti jogot a Kúria az eredeti rangsorban állította vissza tekintet nélkül az időközi zálogjogszerzésre, mivel a tévedésből törölt haszonélvezőre a Kúria szerint nem lehet ráhárítani az ő értesítése nélkül megtörtént tévedés jogi következményeit. A legutóbbi végzés azonban jelentőséget tulajdonít annak is, hogy a téves bejegyzés még három évnél rövidebb ideje állott fenn, — amiből következik, hogy minden telekkönyvi jogosultnak érdeke legalább három évenként egyszer megnézni a telekkönyvet még akkor is, ha végzést nem kapott, mert a három éven túl fennálló bejegyzési hiba már kihat a legjöhízeműbb telekkönyvi jogosultra is.

Az ügyvédi költségjegyzékekkel szemben gyengeelméjűséggel védekező felet a P. VI. 4.884/1932. számú ítélet marasztalja és indokolásul nemcsak arra hivatkozik, hogy a gyengeelméjűség foka nem éri el a cselekvőképtelenség minimális határát, hanem súlyt fektet arra is, hogy az élet közönséges és egyszerű jogi cselekményei, a forgalom és érintkezés mindennapi joghatásai az egyébként kóros elmeállapotu cselekvőre is érvényesek lehetnek. A Kúria tehát nem tartotta elűthetőnek az ügyvédet munkája jogos díjazásától az ügyfél cselekvőképtelenségére való utalás alapján.

Dr. Vági József.

A kártérítés gyakorlatából. I. A fellebbezési bíróság a törvényhatóság felelősségét a vetlen kártétel szabályai szerint a felek vagyoni viszonyaira és egyéb körülményeire való tekintettel a méltányosság alapján megállapította. A Kúria a keresetet elutasítja. Mivel a közigazgatási tisztviselő (a konkrét esetben rendőrségi közeg) eljárásáért a törvényhatóság az 1886. évi XXI. t.-c. 89. és 91. §§-ai szerint csak másodlagosan felelős, ha a közigazgatási tisztviselőn a kártérítés összege be nem hajtható és maga a közigazgatási tisztviselő is csak azon károkért felel-